

Thomas Bernhard

Kiler

Bir Kaçış

Türkçesi: Sezer Duru

Deneme

Öteki insanları ters yöne giderek buldum; o iğrenç lisede değil, beni kurtaran çıraklık işinde; mantık ilkelerine aykırı davrandım ve memurun oğluyla şehir merkezine yürümek yerine, çilingir kalfası komşumuzla Rudolf-Biebl Caddesi'nden yürümeye başladım; yabancı bahçelerden ve şatafatlı villaların önünden geçip burjuva ve küçük burjuvaların okuluna gitmek yerine, körler ve sağır dilsizler kurumlarının önünden, demiryolu geçidinin üzerinden, parsellenmiş alanlardan ve Lehen Tımarhanesinin yakınındaki spor sahasının çitlerinden geçip dışlanmışların ve yoksulların okuluna gitmeye başladım, delilerin ve deli ilan edilenlerin okuluna; onları Salzburg'un en zorlu ve tehlikeli bölgesi, birçok adli davanın kaynağı olan Scherzhauserfeld Mahallesi'ndeki, hayatı boyunca müzisyen olmayı istemiş ama bir dükkânda kısıp kalmış olan Karl Podlaha adındaki duyarlı bir Viyanalının bakkalındaki çıraklıkta tanıdım. Çıraklığa kabulüm çarçabuk oldu. Bay Podlaha onu beklediğim yan odaya girdi, bana bir kez baktı ve eğer istersem hemen o anda işe başlayabileceğimi söyledi. Dolabı açtı ve önlüklerden birini çıkardı, bana uyabileceğini belirterek uzattı. Hemen üstüme geçirdim. Önlük bana uymadı ama geçici olarak giyebilirdim. Podlaha geçici lafını birkaç kez tekrarladı, bir süre düşündü ve ardından beni müşterilerle dolu dükkânın içinden geçirerek, içinde deponun bulunduğu yan evin önüne

götürdü. Yeni ustam deponun kapısının arkasından bir süpürge çıkardı ve saat on ikiye kadar sağı solu süpürmekle oyalanmamı söyleyerek elime tutuşturdu. On ikide, benimle işin geri kalanı hakkında konuşacağını söyledi. Ardından beni deponun karanlığında, depoların alâmetifarikası olan tuhaf kokular ve rutubetle baş başa bıraktı, bu sırada tüm olup biteni düşünecek zamanım oldu. İş bulma kurumundaki memureye pek rahat vermemiştim ama bir saat içinde de istediğimi elde etmiştim: İnsanların arasında, insanlar için çalışabileceğim ve kendimi *faydalı* hissedebileceğim Scherzhauserfeld Mahallesi'nde çırak olmak. İnsanlığın en salakça icadı olan liseden kurtulduğumu düşünüyordum. Birden tekrar işe yarar birisi olduğumu hissettim. Bir kâbustan uyanmışım. Kendimi şimdiden insanların torbalarına un, yağ, şeker, patates, ırmik, ekmeğe yerleştirirken hayal ediyordum; mutluydum. Reichenhaller Caddesi'ndeyken birden geri dönmüş ve rahat vermediğim memureye, işçi bulma kurumuna yönelmişim. Kadın bana bir yığın adres önermişti ama bunların çoğu *ters yönde* değildi. Oysa ben *ters yöne* gitmek istemişim. Depoyu temizledim ve saat on ikide, bana söylendiği gibi orayı kilitleyerek dükkâna döndüm. Bay Podlaha beni yardımcısı Herbert ve çırağı Karl ile tanıştırdı. Benim hakkımda herhangi bir şey bilmek istemediğini söyledi; tek yapmam gereken görevlerimi yerine getirmek ve kalan zamanda da bir şekilde *faydalı* olmaktı. *Faydalı* sözcüğünü birdenbire, hiçbir özel anlam yüklemeyen, sanki bu sözcük en sevdiği sözcükmüş gibi söylemişti. Benim içinse bu bir ilkeydi. Hayatımın işe yaramaz, sefil ve berbat bir döneminin sonuna geldiğimi hissettim. O zamana dek önümde duran iki seçenek vardı, bunları bugün bile açıkça görebiliyorum: Ya kendimi öldürecektim, ki bunun için yeterince cesur değildim; ya da daha fazla tantanaya mahal vermeden liseden ayrı-

lacaktım. Kendimi öldürmedim, onun yerine çıraklığa başladım. Hayat devam etti. Evde karşılaştığım tepkiler, annem ve vasım cephesinden ilgisizlik, büyükbabamdan ise aşırı bir sempati ve anlayış oldu. Hiçbir tartışma çıkarmadan bu değişikliği kabullendiler. Çoktan beri kendi başıma bırakılmaya alışmıştım, aynı zamanda *ne kadar* yalnız olduğumu ise o sırada anladım. Kendimi pencereden aşağı atmamla ailemin ayaklarının dibine atmam arasında hiçbir fark yoktu. Okul çantamı öylece, bir köşeye koydum ve ona bir daha dokunmadım. Büyükbabam hayalkırıklığını saklamayı başardı. Artık benim adıma çalışkan, büyük bir tüccarın hayalini kuruyordu; bana bu alanda, belki diğer tüm alanlardan daha büyük bir dehaya sahip olduğumu söyledi. Başarısızlığımı zamanın koşullarına bağladı, ona göre ben bütün dönemlerin en bedbahtında, insanlık tarihinin en kötü zamanında doğmuştum ve artık bundan kaçıp kurtulmak mümkün değildi. Yaşamı boyunca küçümsediği tüccarlara birdenbire saygı duyulması insanlar gözüyle bakar olmuştu. Benim ise geleceğim hakkında hiçbir fikrim yoktu. Ne olmak istediğimi bilmiyordum. Bir şey olmak istemiyordum, kendimi bir şekilde faydalı kılmıştım. Birden ve beklenmedik biçimde bu düşünceye sığınmıştım. Yıllarca bir öğrenim mekanizmasının parçası olmuştum, bu da kulaklarımı sağır etmekten ve aklımın ayarını bozmaktan başka bir işe yaramamıştı. Şimdi birdenbire; yeniden normal insanların, okula hiç gitmemiş, dolayısıyla da ondan zerre kadar etkilenmemiş insanların arasındaydım. Karşımdakileri görür görmez sevdim ve onlara ciddiyetle yaklaştım. Bazı günler daha sabahın sekizinde, açlıktan kırılan yüzlerce insan, tıpkı bir yiyecek kalesine hücum eder gibi dükkânın önüne yığılıyordu. Kalan günlerde ise onların yerini alkolikler ve yapayalnız kişiler alıyordu. İstisnasız her gün, Karl Podlaha'nın bakkal dükkânı

mahallenin merkezi konumundaydı, insanların buradan başka toplanabileceği ne bir bar ne de kafe vardı. Sağda solda bulunan binaların hepsi, orada oturanların hayatlarını karartmak için yapılmıştı sanki; bu binaların tekdüzeliği ve iğrençliği, nasıl olursa olsun her insanın ruh halini mahvedebilecek şekildeydi. Kadınlar, alışveriş niyetleri olmasa da gelirdi, belirli bir geliş nedenleri yoktu. Sanki buna mecbur bırakılmışlar gibi aksatmadan, günün hangi saatinde isterlerse çıkıp gelirlerdi. Yapacak daha iyi bir işleri olmadığından, en azından başkalarıyla bir iki laf etmek için gelirlerdi. Korkunç evlerinden ve hayatlarından kurtulup biraz olsun nefes alabilmek için kaçtıkları, daha dükkânın kapısında belli olur, içeri adım attıklarında ise açık seçik ortaya çıkardı. Kiler, mahallenin insanları için tek ve son kaçış imkânı olduğunu her defasında kanıtliyordu. Çoğu, kiler ziyaretini alışkanlık haline getirmişti ve hemen her gün geliyordu, üstelik her gelişlerinde de çok ufak harcamalar yapıyorlardı (örneğin elli gram tereyağı alıyorlardı); fakat bunu parasızlık yüzünden değil, kilere ne kadar sık gelirlerse kendi öldürücü çevrelerinden o kadar sık kaçabildikleri için yapıyorlardı. Kilere inişlerindeki sıkışıklıkları, masumiyetlerinin de ispatıydı. Bu şekilde, yeni çevremdeki bu ilk birkaç günümde insanlarla yakın ve direkt temas içine girebilmiştim. Böylesine yakın ve kesin bir iletişim, benim için yıllarca imkânsız olmuştu. Önce zihnim, ardından da ruhum, okulun ve zorunlu eğitim sisteminin ölümcül baskısı altında boğulmuş, bense yıllar boyunca bu sistemin yarattığı sisin ardında kalarak okul hayatının dışındaki hiçbir şeyi göremez olmuştum. Şimdi ise yine insanları görüyordum ve onlarla dolaysız bir ilişki başlatabilmiştim. Bu zamana dek sadece kitap ve yazılardan ibarettim, kitap ve yazılardan ibaret insanların arasında kalmıştım.